

Megjelenik havonként
háromszor, egy-egy
íven, negyedréti alakban,
közhasznú tartalommal.
Előfizetni lehet egy
idényre, vagyis félévre:
helyben, házhoz hordás-
sal 1 forint 50 krajczár, vidékre,
postán küldve 2 forint.
Egyes szám ára 10 krajczár.

HORTOBÁGY.

FOLYÓIRAT.

Előfizetést elfogadják
a helybeli könyvtárak,
Borsos Ferencza
gyógyszerész ur, és a
szerkesztő.

Minden e folyóiratra
vonalkozó levelek a
szerkesztőhöz (Szé-
l utca 2465-dik számon)
intézendők.

1861.

3. szám.

Nov. 21.

A debreczeni Szinügyegylet.

iz nap előtt azt ígértük, hogy legközelebb azon eredményeket mutatandjuk be tisztelt olvasóinknak, melyek a Szinügyegylet részéről megbízott választmány tevékenységének kifolyásai, s ígéretünket most annál szivesebben váltjuk be, mert városunkban — mint az egész hazában — a lefolyt év sajnos viszonyai miatt több kezdeményezés maradt kivétel nélkül és szunnyad jobb idők hajnaláig, hogysen egyes gyanusítgatók, vagy türelmetlenek akadékoskodásaira, legalább egy-két eredmény felmutatásával felelni, szükségesnek ne tartanók.

A szinügyi választmány legelső teendőjének tekintette a téli idényre oly szintársulatról gondoskodni, mely közönségünk napról-napra finomuló izlésének megfelelően s mindinkább emelkedő igényeinket kielégíteni képes legyen.

Ily szintársulaterért nem kellett messze menni. Reszler István ekkor már több, mint három hó óta működött köztünk társulatával, s minthogy ezen idő alatt magának, ugy saját vállalkozószelleme, mint személyzetének tehetségei által, eddig itt alig tapasztalt közelismerést vivott ki s költséges vállalatának bukását meggátolni kötelességgé lön; minthogy azon felül ő, a hozzá Szeged városából intézett kecségtető meghívás daczára is, nálunk maradni, méltányos feltételek alatt ajánkozott, a választmány elhatározta, hogy a folyó

szinidényt Reszlernek tartja fenn; és ezt a lehető veszteség ellen, a mennyire teheti, biztosítani fogja.

E végre először is a városi Tanácshoz folyamodott, hogy a mivelt világ csaknem minden nagyobb városának példája szerint, a vállalkozót némi anyagi segélyezésben részesítse, és attól 200 ofrt havonkénti segélypénzt ki is eszközölt. Kevés ugyan, a szinművészet méltósága és a szinigazgatói kiadásokhoz képest csekélység, de méltánylandó összeg, ha tekintetbe vesszük a város pénzerejének számtalanképen volt fogyasztását, és azon körülményt, hogy a város csak kévéssel előbb utalványozott 25,000 frtot az állandó színház építésére; és kielégítő, ha hozzászámítjuk azon erkölcsi hasznot, mely a városi közgyűlés jegyzőkönyvileg kifejezett rokonérzelme és pártfogásából, az ügyre háramolt. Továbbá sikerült a választmányi tagoknak 20 páholyt, 30 támlányt, 72 zártszéket és 30 erkélyülést (az egy-let saját páholyában, melyet Reszlerrel 750 frtért vett át) egyések által egész téli idényre kibéreltetni; mi annál kedvesebb eredmény, mert ha nem csatlakozunk, a legnagyobb bérelet Debreczenben eddig összesen 70 zártszék volt (tavaly, Latabárnál, augustusban, s a reá következő septemberben az is hét zártszékre szállott alá). Végre az egylet kis pénztárát ki nem ürithetvén, legalább Reszlerrel, tehetségéhez képest, kölcsönpénzzel segíteni határozta a választmány.

Miután így a kölcsönös biztosítás, szinigazgató és közönség közt létrejött, másik főteendőjéhez: a szinirodalmi pályázat eszméjének valóításához fogott választmányunk, és az egylet egész vagyonának több, mint felét e célra

szánván, a jövő számunkban kihirdetendő pályázatot nyitotta.

Czélszerűbbnek véltük volna ugyan részünkről, ha az egylet előbb saját szerény pénztárát igyekvendett megerősíteni, és valamint színigazgatónak még most, keletkezése első perczeiben, egyenes anyagi segélyezést nem nyújthat, úgy a nemzeti szinirodalomnak emelésén is új, eredeti, jó színművek előteremtése által munkálkodni, csak akkor kezdett volna, mikor már tekintélyes összeggel léphet fel, a nélkül, hogy pénz-alapját megingassa; és nem kell attól félnie, hogy első fellépte utolsó is leend; mindamellett teljesen méltányoljuk a választmány ezen buzgalmát is, mert bizonyosággal szolgál arra nézve, hogy tagjai a nemzeti irodalom fontosságától áthatvák, és kielégítő felelet azoknak, kik gyanúsítgatnak, hogy egyletünk nem a magyar színészet emelése, hanem egyenesen Reszler segélyezése végett alakult (a mi egyébiránt magában véve is érdem volna).

Új színművek előteremtésén kívül, továbbá célul tűzte magának a választmány, hogy időnkint a máshol már előadott, jobb, eredeti dal és színművek közül is, a mennyit szerezhethet, magának megszerzend, a megszerzetteket a helyben működő szintársulatoknak használat végett díj nélkül átengedi, s ezen műveket idővel az állandó színház rendelkezése alá bocsátván, egy kis színházi könyvtár alapját veti meg. Nem a választmányon mult, hogy ezen határozat még eddig eredmény nélkül van, mert az lépéseket tett Erkelnél hogy tőle a „Bánk bán“ dalmű szövegét megszerezze, de a zeneszerző által azon neveltséges válaszszal utasított el, hogy „a dalmű még nincs lemásolva.“

Abban is hathatósan közreműködött, egy kiküldött tagja által, a választmány, hogy nagyváradi lelkes szomszédaink, egy nagyváradi állandó színház építtetésében Reszlernek segédkezet nyujtsanak, és ezen, reánk nézve épcn nem közvetlen érdekű ügynek felkarolása által, előre is bebizonyította, hogy ha egyletünk valamikor az összes magyar vidéki színészet élére hivatnék, e meghívásnak örömmel fogna engedni.

Mért ne dicsekednénk végre azzal, hogy jelen folyóiratot is a színügyegyleti választmány alapította és adja ki? Hiszen világos, hogy a cél itt is a legjobb, az eszköz pedig helyesen választott. Ha ezen folyóirat a részvétlenség kopár szikláján hajótörést szenvedne (mitől ugyan félni, hála istennek, semmi okunk,) a vállalkozók hibája lenne-e az? ha pedig a lelkesebbek közreműködése által lassankint a tetterős, kedvelt és hasznos hason vállalatok, vagy éppen a jobb újságlapok színvonalára küzdhetné fel magát (mi nem lehetetlen), nem azoké volna-e a főérdem, a kik annyi szép eszme nyilvánulásának tért nyitottak, utat egyengettek? Lépjetek elő lelkes férfiai a szép magyar hazának: rejtekben élő tudósok, és erőtlőket eredmény nélkül vesztegető mükedvelők, fáradhatlan színészek és áldozatra kész ügybarátok! nyujtsatok gazdag ismeretbányáitokból egy-két szellemi drágakövet, az anyagiakért úgy sem aggódó Hortobágnak! támogassátok nagy, nemes eszméitekkel — azon kész eszméikkel, melyek nagy része már csak nyilvánítatásra vár — vidéki színészetünk roskatag épületét! és meglátandja a világ, a mi kicsiny, de kedves világunk: mennyit használhat a közügynek egy, csupán ügyszeretetből, vagy jobban mondva: tárgyilag semmiből teremtett vidéki folyóirat!

Ezek azon eredmények, melyeket a színügyi választmány tevékenysége után eddig felmutathatunk. Nem világrázó tények ugyan, de bátran állíthatjuk, hogy minden, a mit ezen testület, körülményei közt, nem több, mint négy havi léte alatt tehetett.

Befejezésül szándékunk volt még az egylet részvényeseit és pénzerejét mutatni be tisztelt olvasóinknak. Ezt azonban most nem tehetjük, mert a kibocsátott aláírási ívek közül, több még nem érkezett be. Csak annyit mondhatunk, hogy az egylet, e pillanatban mintegy 300 részvényessel és körülbelől 600 frral rendelkezik. Jellemző tény az alakulás történetében, hogy egy ügybarátnak sikerült Pesten 30 részvényest szereznii, kik kizárólag német nevek, és nagyrészt izraelita kereskedők.

Az egylet folyvást befogad részvényeseket. Az egylet céljaira bármily összeget aláírhatni, de

— mint már említettük — részvényes csak az, ki legalább egy o. frtot aláír. Aláírást elfogadnak Farkas Ferencz (kereskedő) elnök és Borsos Ferencz (gyógyszerész) pénztárnok urak.

És most szabad legyen azon forró ohajtással zárni be ismertetésünket: vajha polgártársaink közül minél többen áldoznának e nemes célra és anyagi résztvevésökkel képessé tennék együletünket, hogy jobban kiterjeszkedjék, több eredményt felmutathasson; különösen pedig vajha nagyobb városaink közül minél többen igyekeznének, hasonló közreműködéssel, a nemzeti szinirodalmat emelni, és vidéki színészeink kezéből a lealázó vándorbotot kivenni!

Közélet.

Nem feladata e folyóiratnak, hogy a politikai életből vett friss újdonságokkal igyekezzék a kedélyeket folytonos izgalomban tartani. Nekünk tulajdonképp nem is kellene a hatalmasok titkai után leselkednünk, a fensőbbek tetteit mérlegelgetnünk; de mikor a nagy világ eseményei saját szerény körünket is megrázkodtatják, mikor a fensőbbek intézkedései mindnyájunkat közvetlenül érdekelnek, akkor hűn volna hallgatnunk. S bár valószínű, hogy a tényleges hatalom vasvesszeje előtt, előbb utóbb vissza kell fojtanunk megrovó szavunkat, legalább míg lehet, beszélni fogunk és azon események közül, melyek t. olvasóinkat közvetlenül érdeklik, a menyit lehet, közölni fogunk e hasábkon.

F. hó 9-kén városi közgyűlés volt hirdelve, melyen a legelő, erdő és borméretés polgári jogon alapuló haszonélvezetének arányai lettek volna megállapítandók. De egy nappal elébb megérkezvén a főkorlátnok ismeretes rendelvénye, melyben egy időre minden közgyűlés tartását eltiltja, s a városi képviselő testületet felosztatottnak nyilvánítja, a kitűzött tárgy többé tanácskozás alá sem vehető, hanem e helyett, ama rendelvény hirdettelettel ki, a kivételes állapotra vonatkozó minden esatolványával együtt. Ez megtörténvén, az elnök s alkotmányos polgárnagy érzékeny szavakkal vett a közgyűléstől bucsut, és kö-

szönte meg a törvényesen választott képviselő testületnek, addigi fáradozásait. —

A tetteleg felosztatott képviselői testület most, erőszak ellenében, szuronyok közt, új végzések nem hozhatván, egy képviselő figyelmeztetésére szükségesnek, sőt kötelességnek tekintette legalább a f. évi sept. 4-kén hozott végzés felelevenítését, melynek lényege itt következik:

„Azon esetben, ha közgyűlések tartása tetteleg akadályoztatnék, az összes Tanács tartozik a közgyűlés minden közigazgatási teendőjét — a közjogi tárgyak kivételével — az 1848-diki XXIII-dik t. cz. értelmében, és a közgyűlés határozataiba fektetett elvek szerint, tovább is gyakorolni, a törvényszék pedig az igazságszolgáltatás kötelességeit teljesíteni. A közgyűlés megvárja a tisztviselőktől, hogy helyeiket szilárd állhatatossággal megtartandják, s azokat csak nyílt erőszak alkalmazásakor, vagy akkor hagyandják el, midőn hivatalaik folytatása a becsület, alkotmányunk szelleme s a törvények rendelete iránti hű érzelmökkel ellentétbe hozatnék. — A képviselőknek kötelességgé tétetik, hogy azon állandó albizottmányoknál, melyekhez beosztva, a tisztviselőkkel együtt, felosztatás esetében is tovább működjenek, különösen a városi magánlevéltár hű megőrzése és kezelése, azon súlyos kötelességgel bizatik az illetőkre, hogy a város e legfőbb kincsét, végső kényszerűség nélkül, semminemű válság alatt idegen kezekre ne bocsássák. — Végre, az alkotmányos tisztviselők leszorítása esetében, a helyeiket elfoglaló más egyének, a város és lakosság javaiban és jogaiban történendő károkért isten, világ, nemzet, és jövő előtt felelősökké tétetnek.“

Ezen végzés a maga épségében és erejében fentartatván, a közgyűlés csendben szétoszlott. A polgárképviselek csendes tüzhelyeikhez vonultak, hogy a teljesített kötelesség nyugodt öntudatával nézzék végig egy új, ideiglenes állapot erőtlén kísérleteit, s csüggedetlenül várják a nem sokára eljövendő pillanatot, melyben megtisztelő állomásaikra ismét vízszólitatnak.

Vége a második felvonásnak.

Sajnálandó, hogy a legördült függöny már

*

is titkos homályt von az intézkedések elé; hogy már most is, midőn még az eddigi szereplők mozognak a színpadon, a felelős előljáróság nem tartja szükségesnek, tetteiről a közönséget, egy vagy más módon értesíteni. Így például, több, mint egy hét óta hire jár s hirlapokban is olvasható, hogy a városi Tanács és összes tisztviselők, azon okból, mert alkotmányos alapra helyezett állásukat, a kivételes, magyarul ostromállapot lehetlenné tévé, hivatalaikról lemondottak, s e lemondást a főkorlátnok elé terjesztették, az ideig pedig, míg helyökbe mások állittatnának, a közbátorságra ügyeléssel s a teljesíthetők teljesítésével a város alkapitánya és annak segéd személyzete bizatott meg; ezen nagy fontosságú tény azonban titokban tartatik, s csak nem hiteles hallomásképen jut a közönség tudomására.

Mi lesz velünk, ha ezen lemondás tényvé válik? azt csak a jó isten tudja. Annyi bizonyos, hogy a tényleges kormány leghivebbjei is bizalmatlanul tekintik azon intézkedéseket, melyeknek keresztülvivése, rendeltetésöktől elvont katonákra bizatott.

Az emlékkertársulat választmánya buzgón működik a főiskolatér átalakításán. A kibocsátott aláírási iver szépen telnek. Egy gyűjtő 100 db jegyet vett át (minden jegy ára egy forint) s harmadnapra már másik százért ment a társulat elnökéhez. A hatósági engedély már megérkezvén, mire e sorok közzétételnek, akkorra talán a péterfiai örház is elpusztított, nagy fájdalomra a csavargók „osztályának,” és örömére minden jóízű, becsületes polgárnak.

Azon dicsőségből is rész jutott a teljhatalmu választmánynak, hogy szép tervé kivitelénél akadályokkal kelljen küzdenie. Ugyanis a péterfiautca lakói közül néhányan (többnyire olyanok, kiknek az eredeti terv ellen, ugy beadatásakor, mint a városi közgyűlés által lett elfogadtatásakor, tiltakozni elég alkalmok volt) utólagosan felszólalni szándékoznak, mert szerintök a most egyenesen futó burkolatnak, a társulat többsége által elfogadott s a városi közgyűlés által is helybenhagyott terv szerinti, töréses, új alkalmazása a járaskelés hátrányára történik. — Ha a mostani faburkolat

létrejötté előtt, ég tudja mennyi ideig, nem ugyanazon helyen járt volna a szekér, hol most az ut, a leendő két kertecske között tervezetik, ha a felszólalók házaitól kilátást rabolnának el az emlékkert bokrai, ha a gyalogjárók számára nem hagyatnának a kerten keresztül kényelmes átjárások, — szóval, ha a port, és szelrohalmot kivéve, más valakinek alkalmatlanságára lennének az oda ültetendő fák, füvek és virágok, — nem csudálnók, ha tiltakozással kellene találkoznunk: de midőn a tervezett kerten, a gyalogjárók utja szabadon vezetend keresztül, — midőn e térecskére közvetlen néző házak birtokosai annyira ohajlják e tér keleti részének is viránynyá alakulását, hogy ha az elmellőztetnék, vagy épen nem, vagy igen kevéssel járulnának az emlékkert létesítéséhez, — midőn az ellenzők házai oly helyén esnek az utcának, hogy szép kilátásaikat ez ártatlan kert egyáltalában nem gátolja; nem birjuk belátni, hogy azon egyedüli ok miatt, mert az ott járó szekereknek mintegy 12 öllel hosszabb utat kellend tenniök, a port és szelet nagyrészből meggátlandó diszítés ellen kikelni nem restelnek. — Részünkről csak sajnálni tudnók, ha ezen ok nélküli ellenzés miatt a városi közgyűlés által is egyhangu helyesléssel, sőt mielőbbi kivitel reményében teljesen jóváhagyott tervnek életbeléptetése hátráltattaknék.

Egyébiránt — ha jól tudjuk — az emlékkertválasztmány minden erejével azon törekszik, hogy a véleményeket egyesítse és minden lehető igényt kielégítsen, (sőt azt halljuk, hogy már van is egy közvetítő terv, mely mindkét rész által való elfogadtatásra alkalmas), de ha ezt el nem érhetné, szilárdan szándékozik a megkezdett uton haladni, és ugy általános nézetek, mint hatósági helybenhagyás által szentesített céljától el nem térend, a minthogy el sem térhet.

Még időnk sem volt Reszlernek azon nyilvános felszólalását elfeledni, melyben a hazai szingizgatókkal tudatja, hogy a társulatához szerződött Dalnoki testvérek a szerződést megszegették, már ismét hasonlót kell olvasnunk. Budainé és leánya e télre Takács Ádámhoz, Pécsre szerződtek, s most Takács Ádám hirlapilag szólítja fel őket,

hogy szóval és írásban tett fogadásuk szerint, társulatánál mielőbb megjelenjenek, különben a törvény előtt fog ellenök fellépni. Az eféle szöszegések nagyon rontják, nemcsak a művészek, hanem a művészet hitelét is, és a vidéki színészet emelésének egyik hathatós eszköze lenne oly intézkedések létrehozása, melyek az ilyen visszaéléseket megszüntessék,

A hazai lapok két híret meg kell czáfolnunk. Azt írják t. i. hogy Mizsei Mari e télre Reszlerhez szerződött volna. E kedves művésznő — kit ez idei vendégszereplésekor Debreczen, a kitüntetés számos jelével halmozott — nemrég Párisba utazott, hogy ott szép tehetségét tovább képezze. Timár pedig, kit a hazai lapok, nejevel együtt, Budára szerződtetnek, a téli idényt itt fogja tölteni, és ügyes játékával továbbra is a mi közönségünk kacajizmaait remegtetni.

A jövő évi majus hóban rendezendő londoni világkiállításban, Magyarország, a többi szomszéd tartományoktól elkülönözten akar részt venni. Annál sajnálandóbb, hogy hazánkból összesen csak 223 kiállító jelentkezett, s kiállítmányaink elhelyezésére csak 2000 ölnyi tért foglaltunk le. Hány jeles hazafi neve és mennyi kiállításra érdemes tárgy marad így továbbra is ismeretlenül!

Debreczenből csak négy kiállító jelentkezett: Dáné István (magyar csizmákkal), Hannig M. L. (sárréti gyékényfonatokkal), Molnár György (érmelléki bor és debreczeni búzával), és a Gőzmalomtársulat (mutatványokkal összes gyártmányából).

Meg kell itt jegyeznünk, hogy a vidéki bejelentők még mindig nem tájékozhatják magokat a nyerendő tér iránt, s miután ez, a szekrények, sőt egy részben magok a gyártmányok elkészítésére nagyon hátrányos körülmény, kívánatos, hogy a pesti központi Bizottmány e tárgyban mielőbb nyilatkozzék.

Mennyi érdekeltséggel viseltetik a külföld ezen világkiállítás iránt: bizonyítsa azon tény, melyet egy olasz hirlapban olvasunk, hogy a londoni Bizottmány, a kiállítási hirdetménykönyv

hátsó czimlapját, ezer gvineai aranyért adta el Bennett nevű londoni órásnak, hogy áruít ott kínálhassa a „nagyérdemű közönségnek, és vitéz katonaságnak.“ Ugyanezen könyvnek egy lapját „az erőszakos halál ellen biztosító egylet“, egy harmadik lapot pedig a Chappel és társa cégű kereskedőház vette meg, s fizetnek érte egyenkint 6 — 600 font sterlinget, vagyis a mi pénzünk szerint legalább is 8 — 8000 oftot.

Van Pesten egy „Hirnök“ nevű lap, s annak egy Török János nevű szerkesztője. Ez a hirlap már több ízben szült közmegebotránkozást, nemzetellenes iránya és vakdühös kifejezéseivel, ez a János pedig közelebb a protestans vallást „az eretnység pestisének“ nevezi. Csodálkoznánk a vad tudatlanság e kifejezésén, ha nem tudnók, hogy a „Hirnök“ a magyar lapirodalom pestisé. Ajánljuk a szerkesztőnek, hogy olvassa át azon könyvet, melynek czime „Egy tetetes, neve vesztett pápista embertől, S. T. D. P. P.-től küldetett levelekre rend szerint való felelet.“ E könyvet épen oly (csak hogy eszesebb) protestansból lett protestansfaló ellen irta a jó Alvinczi Péter, minő Török uram.

Egy ügybarátunk észrevételeket küldött be hozzánk a „Hortobágy“ programjára. Szerinte a közönségnek színházba édesgetését legjobban eszközöljük azzal, „ha az előadandó színműveket előlegesen ismertetjük, kiemelvén a műnek történelmi, vagy társadalmi fényoldalait.“ Ha ezt közvetlenül az előadás előtt tehetnők, szívesen tennők, de egy decadalis folyóirattól ilyet kívánni merő képtelenség, mert teljesítésére csak a véletlen nyujthatna alkalmat. Továbbá azt ajánlja, hogy időnkint egyes színészeknek személyiségét s tehetségét, egyes szerepekre alkalmazva ismer-tessük.“ Azt úgy is tesszük, a mennyire tehetjük, színi tudósításainkban; — külön czikkekből azért nem látjuk célhoz vezetőnek, mert a szereposztás rende ép oly sok változásnak van kitétetve, mint a játékrend, és érdekes újdonságot itt épen úgy nem volnánk képesek nyujtani, mint amott. Végre azt tanácsolja, hogy „időnkint a hon jeleseinek életrajzát közöljük.“ E jó tanácsot

szívesen fogadjuk, és mihelyt lehet, követni szándékozunk.

A szíves figyelmeztetést pedig köszönjük, mert bizonyosága annak, hogy t. barátunk e szerény folyóirat ügyét szíven viseli.

Hazánk egyik jeles hű fia Sárosy Gyula az „Aranytrombita” és számos szép dal írója, f. hó 16-dik napján Pesten meghalt. Negyvenöt évet élt és negyvenöt századott szenvedett. Temetése f. hó 18-kán történt meg, nagy pompával, Pesten. Béke hamvaira.

A nagyvilág? — A nagyvilág nagy dolgokon töri fejét, és úgy tesz, mintha aludnék. Napoleon folyvást békéről beszélget, de azért kísérleteket tesz azon harczisebeket gyógyító irral, melyet egy szatmármegyei hazánkfia ajándékban hozzá küldött. Seregét folyvást Rómában tartja, de azért sem Malomoccot, sem az innenső Mincio-vonalt nem ajánlkozik az olasz seregek ellen megszállani. Victor-Emmánuel egyik szemével Rómára, másikkal Velenczére tekintget, egyik kezével a különböző pártok összebarátkoztatását, másikkal a hadsereg megkétszereztetését egyengeti. A minden oroszok czára azon tanakodik: hogyan lehet az, hogy bizonyos déli növény még Sibériában is kikel? Omer basa, ki csak nem rég szándékozott a felkelőket kiéheztetni, most egy kolostorba szorulva azon ponton áll, hogy seregével együtt, maga haljon meg éhen. Bécsben a mindig szűkebb Reichsrath, teljes hódolattal fogadja, a készen hozzá küldött rendeleteket. Zágrábban a régi jó időket kezdik emlegetni, melyekről kis időre megfélemezni látszottak horvát rokonink. Magyarországon pedig egyik alkotmányos tisztikar, a másik után oszlik el, és csupán egy megye ajánlkozott, hogy magát az új rendszerhez alkalmazza, ha a kivételes intézkedések alól kiveszik. (Megeszem már a cserebogarat is, csak ne bántson édes anyám!) A biharmegyei tisztikar lemondásakor egy öreg táblabíró aggódva kérdé: mi lesz már a törvénykezésből? „Ne aggódjunk azon, — szolt egy fiatal esküdt — a törvényterem egyik ajtaján bekisérik a rabot, másikon a bírót, s kész a törvénykezés.”

Vérhigitók.

Az sem utolsó tréfa, a mit mult héten a pesti vasuti indóháznál egy fehérmegyei birtokossal elkövettek. D.L. ur ugyanis 3 tenyészkoszt adott fel Biharmegyébe szállítás végett s vitelbérül a kért 16 o. frtot lefizette. Már indulandó volt a vonat, midőn lélekszakadva hívják a málfellevő hivatalba. „Uram!” — szolt a hivatalnok — „ön nem mondta, hogy tenyészkoszai élnek; még 16 frtot kell fizetnie.” És megfizetteték vele.

Iczig zsidó képtelen magas áron kínálgatá silány képeit.

— Csaló vagy te, Iczig! — jegyzé meg egy ur — hisz ezen képeket bár hol tizszerte olcsóbban megvehetni.

— Khérem aláson — felelt Iczig — thessék csak ide nézni. Ha ezt a khépet báró Urczi Lőrincz ü méltusága meglátná, nem adná ütvenezer fhorintért.

(Nem ám. Mert b. Orczy Lőrincz mindkét szemére vak volt.)

— Mi az oka, bátyám uram, hogy ősz haja és barna bajusza van?

— Mi az oka? Hát az, hogy hajam husz esztendővel idősebb, mint bajuszom.

— Hány éves lehet már kigyelmed?

— Tudja a jó isten.

— Hát te Pistike, hány éves vagy?

— Harmadfél.

— Lássa, bátyám uram: Pistike tudja hogy hány éves.

— Könnyü neki, mert nem rég született. Legyen csak egyszer olyan vén, mint én!

E század elején, debreczeni születésű huszár, Gyarmathy Mihály hamvaira következő verset kényszerítette valaki:

Bizonyosan tudom, hogy az égben vagyon,
Mert még Lucifer is retteg tőle nagyon,
Kit, ha hozzá fogna, teremtetéjével
Kiűzne pokolból, egész seregével.

Péterfiai színház.

Nov. 9. Fehérváriné javára S a m i l. A szokottnál nagyobb közönség gyült ugyan össze, e francia gyári színmű előadására, de korán sem annyi, mennyit Fehérváriné, e társulat legigyekezőbb színésznőinek egyike, kinek tehetségéről, a közönségnek elég alkalma van meggyőződést szerezni, megérdemelt. A jutalmazott Eskam szerepét adta. S z t u p a (Samil) ma bebizonyította, hogy művészileg tud játszani, ha szerepét betanulja; ezzel azonban nem azt akarjuk mondani, hogy hangjának mérséklését ma is ne ohajtottuk volna. A Fehérvári által rendezett látványokat regényesekké, vagy mivé tette a szokás szerint kialudt hét lámpa.

Nov. 10. Boldogasszony temploma harangozója. Azon szándékkal mentünk e rémmű meghallgatására, melynek már csak címét elmondani is büntetés, hogy az előadás hiányairól hallgatni fogunk. De tehetünk mi róla, ha a francia cigányok magyar cigányul beszélnek, ha Tristan svandranépet, Chante Prune rabiátus embert, a többi több efélet emleget, ha Claude Frolo hangosan kiált a színpalak közé „ne lármázzatok!” és ha Oudarde Bertrand azon becsületos kálmvista éneket éneklé Párisban, hogy „A nap immár elenyészett!” Nem hisszük, hogy Marot Clemens és Beza Tódor kicsufoltatás végett szerezték volna szent dallamainkat, s aligha nem egy véleményben vannak velünk azok, kiket e jelenetre pisszegni hallottunk. Phoebus szerepében egy T e m e s v á r i nevű selyp színész debütírozott. Színpadra nem illő gyarlóságaival csak akkor tudtunk kibékülni, midőn a 2-dik felvonás egy jelenetében ezt mondá: „még ez éjjel Németországba utazom“.

Nov. 11. A szép molnárnő, nem szép színmű. Isten bocsássa meg a nemzeti színház igazgatóságának, hogy eféle erkölestelenségek színpadon tartásával a vidéknek rossz példát mutat! Ezt követte L a v a t e r. A debreczeni színlapok szerkesztése nagyon hiányos. Minap azt olvastuk egyen, hogy „Huszárcsiny“ a francia háboru alkalmával egy katonai adoma után írta V a h o t I. egy másikon, hogy „Térei Antónia szabadsággal távol lévén a fentirt szerepben fog fellépni.“ Az meg minden bérletszünetkor olvasható, hogy „a bérlők kéretnek jegyeikkel déli 12 óráig rendelkezni, hogy azontul mások kívánalmi igénybe vétessenek.“ De mind ezen túl tesz az, hogy a mai színlapról L a v a t e r (Zöldi) neve egészen hiányzott, pedig bátran állíthatjuk, hogy e művet ma L a v a t e r (Zöldi) egyedül játszta végig, mert a többi nem számos.

Nov. 12. Baráthy Sándor javára: T e l l V i l m o s, Rossini dalműve. Nem tökéletes erővel ily nagyszerű, nehéz dalműbe vágni oly merészség, melyet csak a jóakarát menthet ki némileg. A fonséges nyitány elejét a nagy zsbaly, ládbobogás, és társalgás miatt alig lehet hallani. Közönségünk egy töredéke alkalmasint nem tudja, hogy a nyitány kiegészítő része, ugyszólván sommázata a dalműnek. A zenekar becsületesen teljesíté nehéz feladatát, a kis bőgő kitűnően működött, csupán egy-két fuvó hangszer, különösen a cornik voltak „rossz hangulatban.“ R e s z l e r (Arnold) bejelentett gyöngéklkedését az

egész előadáson alig, az első felvonásban pedig épen csak sápadt arczáról vettük észre. Ő többet tett, mint a mennyit tőle követelhetünk s szép példát mutatott azoknak, kik a művészetet csupa kenyérkereséssé aljasítják. S a n c a A n n a (Matild) az egész közönség zajos elismerését érdemlette ki azon igyekezete által, melyet szép hangjának mérséklésében tanusított. Legyen meggyőződve, hogy egyedül ezen uton válhatik a közönség kedvenczvé. Ki kell emelnünk Arnolddal való kettős dalát a 2-dik felvonásban. B a r á t h y (Tell Vilmos) erélyesen működött, de párszor hangját megerőltetve, túl is kiáltott a Rubiconon. Mozdulataiban kevesebb feszélyt ohajtanánk. Örömmel halljuk, hogy a magyar nyelv elsajátításán szorgalmasan igyekszik, mert reméljük, hogy ha ebben czélt ért, nem fogja a „boldog hazát“ oly mérgező taglejtéssel kísélni, mint ma tette. T ó t h L i n a (Tell fia) ma fépelt fel e színpadon először önálló szerepben. Jó színpadi külső, közép hangjai kellemesek, a fensőbbek alkalmazásánál azonban vigyáznia kell. M e z e i (Geszler) kis szerepét kifogástalanul, P r i e l l e (Knuoni) halásztét — egy kényen nevelt gixer leszámításával — türethően adta. Legtöbb dolga volt a darabban F o l t é n y i n e k, ki az első felvonásban, mint öreg Melchtal, leszuratott, másodikban mint Fürst Walter saját haláláért esküdött vérboszut, a mű végén pedig egy ifju pár személyében phoenixkint ifjodott meg. A kardalok megjárták, például az estimára következő; de már a recitativok, mikben e mű bővelkedik, sehogy sem haladtak, különösen Leithold majd felbukott bennök. Az utolsó felvonás nagy „rövidségben“ szenvedett. Nézők nagy számmal.

Nov. 13. XI-dik L a j o s. Z ö l d i (XI. Lajos) méltó volt a főszerep magas művészetéhez. Alakja és jelmeze élet és történetű, s ha a három első felvonásban talán több méltóságot kívántunk volna is beszédében és kevesebb erőt mozdulataiban, a két utolsó felvonásban teljesen kielégítette a kis számú, válogatott közönséget. Mellette V á c z y V i l m a említhető meg a dauphin kis szerepében, a többi is megemlíthető, de nem a művészi oldalról, s ezek közt fájdalommal láttuk a nem mindennapi tehetségű T i m á r t (Marcell) disztelen öklöndözéssel és nyaktekergetéssel hatást hajbászni; a sok oldalú és legtöbb szerepben kielégítő P r i e l l e t (Nemours) a szerepnemtudás göröngyein tántorogni és a gyakran jeles S á n t á t (Commine) tökéletes élettelenséggel diktálni el, különben is egyhangu szerepét. — A lámpák közül ismét sok kialudt, pedig azt hittük, hogy a nyolczkaruból is azért tettek félre kettőt, hogy a többibe több olaj jusson.

Nov. 14. Fenn az ernyő, nincsen kas. Donátfi valódi Socrates hálóköntösben. Ő nagy eszü ember, ki a törvényteremhen ezer okadatolásnak meg tudna felelni, de neje és leányai ellenében tehetlen. Tehát egyszersmind erős és gyáva. Ki e két tulajdönt szerepében egyesíteni tudja, szerintünk az a jó Donátfi. Z ö l d i ma sokkal többet nyújtott a tehetetlenség, mint az erőből, vagyis, habár szerepét egészen el nem rontotta, de tagadhatlanul kelletinél erősebben színezé. F. S z a b ó A m á l i a (Donátfiné) sikerrel adta hálás szerepét, csak azt várnánk meg tőle, hogy ha oly anyát játszik, kinek eladó leányai vannak, ne sajnáljon arczára egy-két gyöngé ránczot. Átalában

Reszlerék mindig ifju areczsal lépnek fel, játszanak bár ifju vagy vén szerepet. Timár (Rejte) nagy hatást csinált az iparlovag szerepében, de ezt nem a szerepkörét jellemző nemes comicumnak, hanem azon bohóskodásainak köszönheti, melyekben ő kifogyhatatlan. Váczy Vilma (Etelka) és Bánhidya Emília (Gizella) szokás szerint helyes felfogással adák a két leány szerepét, Csabi (Várkövi) pedig megszokott egyhangúságából elhagyva, jobban játszott mint máskor. Közönség közép számmal. A sugót — nagy örömeinkre — alig hallók, hanem annál több suttagást, sőt dörmögést hallottunk egy páholyban, melynek látogatói az irányadó körökhöz tartoznának.

Nov. 16-án: Zöldy Miklós jutalmaul Lara hét fia, vagy a zsarnokok bukása, 5 felvonásos dráma a spanyol őslőrténelemből. — Az előadás eléggé összevágó volt, különösen a jutalmazott díszreteresen működött. Nézők meglehetősen számmal, de valóban tehetséges kedvenczét a közönség még is tömeges látogatással lephette volna meg. A páholyoknak alig kétharmada volt elfoglalva; talán a hét halál és hét koporsótól ijedtek a delfiak és delnők vissza, miket hajdan e darab előadásakor a szinpadon keresztül vitetni láttak, — vagy az egymásra bőven következő jutalomjátékokat sokalta meg a közönség? — Ez utóbbin jó is lenne valahogy segíteni, mert attól lehet tartani, hogy kimerülünk!

Nov. 17-én Ilka, vagy a huszártoborzó, vig opera 3 szakaszban Doppler Ferencztől. — Helyesen teszi az igazgató, hogy néha a vasárnapi közönségnek is bemutatja operáit. A mai egyike volt a legsikerültebb előadásoknak. A huszárok kardala, és toborzó táncza az első szakaszban, nagyon tetszett a közönségnek, a tánczot rövidellette is, azt hisszük a fürge tánczcsónók sem fáradnak bele, ha egy kis májját huztak volna rá, amugy debreczeniesen. A szereplők mind jól működtek. Különösen jól énekelte Mezei (örmester) a hazatéréskori dalt, s Térey Á. (Ilka) magánydala, úgy Gyula és Zitávali kettős dalait, kedves volt a 3/8 ütemben irt kettős dal. Podagrasi Baráthy, úgy gazdája Foltényi, folytonos derűségben tarták a közönséget s helyüket igen jól betöltötték. — De nem állhatjuk meg, jóakarathól figyelmeztetni az utólemlítettet, hogy nem mindig jól van az, mit Benza a pesti nemzeti szinpadon az ethica szabályain kívül elkövet s nem mindenben jó és helyes őt híven utánzani; a bohóskodás akkor, midőn hasonló bohócz szereplővel van dológ, még tulozva is megjárja néha, — de midőn a szinpad egyik oldalán érzélgő dalok s ducttek folynak, a fásli-szerű zsebkendővel tulságoskodás, különösen a fejbőrnek örökös izléstelen mozgatása — habár a karzatot kacajra hívja is — a dallamokban gyönyört találóknak botrányára történik; — ismerjük Foltényinak finom bohóskodási tehetségét s hisszük, hogy mostani észrevételünknek igazat adand s jövőre a mátkapárt sem fogja olyszerű mimica közben megáldani, minővel azt jelenleg, oda nem illően tevő. — A közönségnek egy töredékét nem értjük miért pizseg, midőn a közönség másik része a szin-

szinészt vagy színésznőt másodjében is kihíni ohajtja; a a pizsegés rosszalást jelent, jó éneklés pedig ilyest nem érdemel.

Nov. 18-án Mari, egy anya a népből, 6 felvonásos francia dráma. A czimszerepben F. Szabó Amália híven tükrözte vissza földult lelkének viharait, helyesen állította elő a bánkódó nőt keserveiben, a gyermekeért remegő anyát fájdalomában s aggódásaiban; különösen megható volt játéka, midőn gyermeke ápolatására megtakarított pénzecskéjét nem találta, midőn inségtől kényszerítve, leleczházba adván gyermekét attól megválni kénytelen, az örömhamban, a mint a grófnénál elrablott gyermekére ismer, a borzasztó lelkiállapotban, midőn Appianitól örültnek nyilvánítatik, midőn a tébolydában maga sincsen tisztában magával, ezek mind megannyi szép pontjai voltak mai játéka; csupán egy ohajtásunk volna, ha e jeles színésznő, még mindig declamálásszerű modorát természetesebbel bírná fölcserélni. — Bánhidya Emília (Sofia grófnő) nem rosszul adá kis szerepét; azonban inkább szeretjük őt a naiv, gyermeks pajkos szerepekben. Sztupa (Bertrand) nagyon feszes ácslegény volt Padua zsarnoka is kitelt volna belőle; még iltaságában is természet elleni feszesen mozogtak tagjai. Zöldy (Remy) természetü alakjával, játékaival ma is megmutatá, hogy szerepei jellemét felfogni képes és sok oldalú színészi tehetséggel van megáldva. Appiani Sántha, csudáltunkra nagyon megvárta ma, mit beszél a sugó; ő az ily szerepben legkevésbé találja magát. Átalánvéve a darab 6 felvonása daczára sem volt untató, mi arra mutat, hogy kielégítőleg adatott. F. Sz. Amália több ízben kihivatott. Közönség közép számmal, egy részét Erzsébet estéje vehette igénybe. Megjegyezzük, hogy egy lámpa sem aludt ki.

Szerkesztői izenet a Vas. Ujs. t. szerkesztőségének Pesten: Sziveskedjék velünk mondanivalóiban tudatni számolhatunk-e becses válaszára?

Folyóiratunk mult (2-ik) számában hibásan volt a szerkesztő lakása 1465 sz. a. téve. A szerkesztő Szél u. 2465 szám alatt lakik.

Előfizetést — a kiadó Szinügyegylet részére — a czimlapon olvasható feltételek mellett, folyvást elfogadunk és elkésett előfizetőinknek teljes számú példányokkal szolgálunk.

Piacziárak nov. 5-kén.

Középár: 1 Pozsonyi mérő tiszta buza 4 f. 20 kr. — Két-szeres 3 f. 60 kr. — Rozs 2 f. 90 kr. — Árpa 1 f. 80 kr. — Zab 1 f. 20 kr. — Tengeri 2 f. 80 kr. — Köles 2 f. 20 kr. — Kása 5 f. 20 kr. — Egy mázsa szalonna ó 34 f. — kr. — Uj szalonna 30 f. 40 kr. — Egy font marhahus 18 kr. — Egy font sertéshus 18 kr. ujpénzben.

Kiadja a debreczeni Szinügyegylet.

Szerkeszti: Illésy György.